

Temanotat

**Afghanistan: Sivile afghanere
tilknyttet internasjonal virksomhet**

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Since the fall of the Taliban regime in 2001, a large number of foreign NGOs and military organisations have been major actors in providing development, reconstruction, security and peace building assistance in Afghanistan. These international organisations have represented an important opportunity for steady and acceptable income for several hundred thousand Afghans.

Both politicians and different expert sources maintain that Taliban target civilians after their work contracts with international organisations have expired, particularly those who have worked in sections of the international military organisations often involved in skirmishes with the Taliban. Some Afghans claim to have been targeted many years after the expiration of their contracts. Several sources, like Congressman Adam Kinzinger from Illinois, claim that: "There's been a lot of beheadings of people that have worked with the West."

There is solid documentation on conflict-related violence against Afghans in active service for an international military organisation. On the other hand; Landinfo has found limited documentation on conflict-related violence against former interpreters, informants or any other group of local employees in any international organisation, civilian or military.

SAMMENDRAG

Etter at Taliban-regimet falt i 2001, har et stort antall internasjonale sivile og militære organisasjoner vært dypt involvert i arbeid med forsoning, gjenoppbygging, sikkerhet og utvikling i Afghanistan. Disse internasjonale organisasjonene har representert en viktig inntektskilde inntekt for flere hundre tusen afghanere.

Både politikere og ulike ekspertkilder hevder at Taliban aksjonerer mot sivile afghanere etter at deres arbeidskontrakter med internasjonale organisasjoner har utløpt, og at de som arbeidet i internasjonale militære organisasjoner og ofte var involvert i trefninger med Taliban, er spesielt utsatt. Enkelte afghanere hevder å ha blitt angrepet av Taliban mange år etter at de avsluttet sitt arbeide. Flere kilder, eksempelvis kongressmedlem Adam Kinzinger fra Illinois, hevder at atskillige av de som har arbeidet for internasjonale organisasjoner, er halshugget.

Det foreligger solid dokumentasjon for konfliktrelatert vold mot afghanere i aktiv tjeneste for en internasjonal militær organisasjon. Landinfo har imidlertid funnet begrenset dokumentasjon for målrettet, konfliktrelatert vold mot tidligere tolker, informanter eller andre grupper av lokalt ansatte i internasjonal organisasjoner, sivile eller militære.

INNHold

1. Innledning	5
1.1 Internasjonal virksomhet	5
2. Internasjonal tilstedeværelse i Afghanistan i perioden fra 2001	6
2.1 Arbeidsmarked og sysselsetting	6
2.1.1 Sikkerhetsrelatert virksomhet	6
2.1.2 Sivil virksomhet	6
2.1.3 Opphør av og endrede arbeidsoppgaver som følge av transisjonen	7
3. Talibans holdninger til afghanere som arbeider for internasjonal virksomhet	7
3.1 Talibans aspirasjoner og mål	7
3.2 Talibans organisasjon og effektivitet	8
3.3 Talibans holdninger til overløpere	9
4. Konkrete angrep, tiltak og overgrep mot lokalt ansatte	11
4.1 Aktiv tjeneste	11
4.2 Avsluttet tjeneste	12
4.3 Tiltak og sanksjoner overfor internasjonalt ansatte afghanere, inkludert tolker... ..	14
4.4 Mørketall	17
4.5 Rekruttering, arbeidssted og relokalisering	17
4.6 Bistand til tidligere lokalt ansatte	18
4.7 Avsluttende kommentar	19
4.7.1 Trusler mot tolker i tjeneste	19
4.7.2 Trusler mot tidligere tolker	20
5. Referanser	21

1. INNLEDNING

Dette notatet er utarbeidet på bakgrunn av henvendelser om afghanere som er, eller har vært, ansatt i internasjonale organisasjoner eller involvert i virksomhet som (kan) knyttes til den internasjonale tilstedeværelsen i Afghanistan. Det er således ikke en bred redegjørelse for alle aspekter ved denne gruppens situasjon, men enkelte konkrete sider ved denne som er relevant for utlendingsforvaltningen.

Det er fire problemområder som har gått igjen i henvendelsene: I hvilken utstrekning blir afghanere som arbeider for internasjonale militære eller sivile organisasjoner utsatt for individrettede tiltak/overgrep fra ikke-statlige aktører, i første rekke Taliban? I tilfelle; er det mulig si noe om hvorvidt det har betydning for eventuelle reaksjoners karakter om en person er i aktiv tjeneste eller om arbeidsforholdet er avsluttet? Dernest, hvilken kapasitet/vilje har Taliban og andre myndighetsfiendtlige militante grupper til å treffe tiltak mot personer som har avsluttet sitt arbeid for en sivil eller militær internasjonal organisasjon? Til slutt; genererer ulike typer arbeid ulike reaksjoner?

Hovedvekten i fremstillingen er lagt på afghanere som har hatt sitt virke i internasjonale militære organisasjoner, utelukkende fordi disse organisasjoner hyppigst har vært utsatt for konfliktrelaterte aksjoner fra Taliban og andre opprørere (se kapittel 4.1 til 4.3).

Notatet er i hovedsak basert på åpne, offentlig tilgjengelige kilder og informasjon som Landinfo har samlet i forbindelse med besøk i Afghanistan. Flere av de muntlige kildene er anonymisert og verken referert med navn eller organisasjon. Dette er i all hovedsak gjort etter samtalepartnernes eget ønske og for å ivareta deres sikkerhet.

1.1 INTERNASJONAL VIRKSOMHET

Med utgangspunktet i problematikken skissert ovenfor, er det vanskelig å trekke en formålstjenlig grense mellom internasjonal og nasjonal virksomhet i Afghanistan i perioden etter Talibans fall i 2001. Først og fremst fordi spørsmålene i siste instans er knyttet til Talibans og andre opprørsgruppers vurdering av om en organisasjon eller en virksomhet er «internasjonal» og utgjør et «mål». De aller fleste avgjørelser om aksjoner og «mål» treffes av lokale Taliban-kommandanter og er først og fremst et resultat deres vurderinger og lokale omstendigheter, og er ikke implementering av direktiver fra Quetta-*shuraen* (se kapittel 3). Her er det ikke lagt vekt på å dra grenser mot nasjonal virksomhet, men å presentere og tolke Talibans modus operandi.

Hva gjelder «internasjonal virksomhet» i Afghanistan, fremstår det som relativt åpenbart at en større andel afghanere generelt er mer negativt innstilt overfor den internasjonale tilstedeværelsen i 2015, enn i de første årene etter Talibans fall. Gilles Dorronsoro påpekte allerede i 2009 at afghaneres oppfatning av det internasjonale nærværet har endret seg; etter Talibans fall ble internasjonale ansett som *mehman* (gjest), men tilhører nå den kulturelle kategorien *dushman* (fiende) (Dorronsoro 2009).

2. INTERNASJONAL TILSTEDEVÆRELSE I AFGHANISTAN I PERIODEN FRA 2001

2.1 ARBEIDSMARKED OG SYSSELSETTING

Den internasjonale bistanden til Afghanistan i perioden etter Taliban-regimets fall har påvirket samfunnsutviklingen i landet, i betydelig grad, og på nær alle områder. Hva gjelder sysselsetting, har militære og sivile organisasjoner representert inntektsmuligheter for arbeidstakere innen alle segment av den nasjonale arbeidsstokken; både for høyt utdannede med spesialkompetanse og for ufaglært arbeidskraft. Den internasjonale tilstedeværelsen har skapt etterspørsel både etter lokale betongarbeidere, snekkere og personell med særskilt kompetanse på fagfelt som spenner fra tolking i felt til hjertekirurgi og sosialøkonomiske analyser.

Det foreligger ikke – så langt Landinfo kjenner til – etterrettelig informasjon om hvor mange afghanere som enten har vært eller er tilknyttet virksomhet som defineres som internasjonal.

Det internasjonale militære og sikkerhetsmessige nærværet ble jevnt trappet opp fra 2001 til 2011/2012.

2.1.1 Sikkerhetsrelatert virksomhet

I 2011 bestod International Security Assistance Force¹ (ISAF-styrkene) av rundt 130 000 soldater fra femti land (ISAF 2011). I 2014 var mannskapene redusert med 70 000 til 60 000 soldater. Det har vært internasjonale styrker i alle Afghanistans 34 provinser. Ifølge en ISAF-talsmann var det i 2010 ca. 400 utenlandske militære baser i landet. Dette inkluderte både regionale kommandosenter, PRT-baser (Provincial Reconstruction Team), Forward Operating Base (FOB) og Combat Outposts (CO) (Turse 2010). Basene har hatt ulik bemanning, men Landinfo antar at sivile afghanere har vært sysselsatt både ved regionale kommandosenter, PRT-baser og FOber; som rådgivere og tolker, og som logistikk-, rengjørings- og vedlikeholdspersonell.

En av Landinfos kilder (møte i Kabul, november 2014) uttrykte bekymring for utviklingen på arbeidsmarkedet som følge av utfasingen av ISAF-styrkene, og viste til anslag som indikerer at hver ansatt i de internasjonale styrkene genererer arbeid til tre afghanere. Det betyr antagelig at mellom 300 000 og 400 000 afghanere, kanskje flere, har hatt ervervsmessig tilknytning direkte til internasjonal militær virksomhet, eller til aktivitet avledet av slik virksomhet.

2.1.2 Sivil virksomhet

Når det gjelder afghanere som har arbeid knyttet til sivil internasjonal virksomhet finnes det, så vidt Landinfo vet, heller ikke etterrettelig tallmateriale. Ifølge The International Centre for Not for Profit Law (ICNL) arbeidet rundt 72 000 afghanere for ulike NGOer rundt 2010 (ICNL u.å.). Over 6000 frivillige organisasjoner opererer i Afghanistan; mange med forbindelseslinjer til internasjonale organisasjoner. Det virker som det sivile arbeidsmarkedet tilknyttet internasjonale organisasjoner, i likhet med militær sektor, snevres inn:

¹ Nato-ledet sikkerhetsoperasjon i Afghanistan.

According to the Ministry's NGO Department, from 2005 to June 2014, the Ministry has terminated a total of 1.500 local and 130 international NGOs (Council on Foundations u.å.).

Det er nærliggende å anta at flere titalls tusen arbeidstakere har hatt eller har arbeid i en sivil internasjonal organisasjon.

2.1.3 Opphør av og endrede arbeidsoppgaver som følge av transisjonen

Samtidig som det er usikkert hvor mange som har hatt eller har erverv i tilknytning til det internasjonale engasjementet, er det åpenbart at det har generert svært varierte inntektsmuligheter for sivilbefolkningen. Arbeidstilbudet har spent fra distinkte sikkerhetsrelaterte oppgaver for operative styrker, eksempelvis etterretning og tolking, til ordinære kommersielle oppdrag oppnådd i konkurranse med andre lokale aktører. En artikkel i The Guardian peker for eksempel på at skreddere i Kabul har hatt betydelige oppdrag for utlendinger i løpet av det siste tiåret, men en av skredderne forteller nå at:

[...] orders for suits taken from Brits and Americans based in Kandahar had accounted for about 30% of his business up until recently – that figure is now down to 5%, [...] With the gradual departure of international security staff over the past 12 months, orders have dropped (Mallett 2014).

Skreddernes situasjon er representativ for det meste av lokal virksomhet knyttet til det internasjonale nærværet; krigsøkonomien har kjølnet og den reduserte militære bistanden har redusert inntektsmulighetene. Arbeidsoppgavene har også endret karakter, og det er i dag betydelig færre sysselsettingsmuligheter innenfor de internasjonale militære organisasjonene enn det var frem til 2011/2012. Per 2015 har derfor færre afghanere arbeid innenfor den internasjonale sikkerhetsrelaterte virksomheten, som hyppigst er eksponert for angrep fra opprørere.

3. TALIBANS HOLDNINGER TIL AFGHANERE SOM ARBEIDER FOR INTERNASJONAL VIRKSOMHET

3.1 TALIBANS ASPIRASJONER OG MÅL

De politisk-religiøst motiverte gruppene som representerer den væpnede oppstanden mot Afghanistans sentralmyndigheter og deres sikkerhetsstyrker, kjemper alle mot USA/NATOs «okkupasjon» av Afghanistan. Dette gjelder først og fremst Taliban, men også Hezb Islami Hekmatyar (HIG), Haqqani-nettverket og al-Qaida. Det åpner for aksjoner mot de organisasjoner og aktører som Taliban til enhver tid anser som en del av den internasjonale bistanden til Kabul-regimet.

Talibans overordnede mål er å avsette regjeringen, og etablere Afghanistan som et islamsk emirat tuftet på sharia. Det nåværende regimet anses som illegitimt; en marionettregjering for utenlandske interesser. Taliban identifiserer ulike aktører som står i ledtog med regjeringen og dermed anses for å være legitime mål for væpnede aksjoner, primært:

- nasjonale sikkerhetsstyrker (hæren, politiet og etterretningstjenesten)

- internasjonale militære styrker
- myndigheter – politikere, embetsmenn og ansatte i staten
- andre som til enhver tid anses som samarbeidspartnere eller støttespillere til de tre førstnevnte gruppene

Talibans grunnleggende mål ble holdt klart fram da Quetta-shuraen (Leadership Council of Islamic Emirate of Afghanistan) annonserte våroffensiven i mai 2012:

[...] primary target of Al-Farooq operation will be the foreign invaders, their advisors, their contractors and members of all associated military, intelligence and auxiliary departments

[...]

the high ranking officials of the stooge Kabul regime; members of Parliament; those associated with Ministries of Defense, Intelligence and Interior; members of the so called High Peace Council; Militia under the name of 'Arbaki' and all those [...] [who] toil to pave ground for the occupation of Afghanistan and become the cause for the strength of the invaders will also be targeted in Al-Farooq operation (Roggo 2012).

3.2 TALIBANS ORGANISASJON OG EFFEKTIVITET

Taliban, er organisert i et hierarki av posisjoner med et tydelig lederskap på øverste nivå. Det avtegner et inntrykk av en organisasjon med en relativt klar struktur for styring og implementering av strategi og program. § 40 i Talibans grunnleggende retningslinjer (*Code of Conduct*) – Layha² – antyder hierarkiet og de ulike forvaltningsnivåene (se også Landinfo 2015):

The mujahedin must obey their group leader; group leaders must obey their district leaders; district leaders must obey the senior provincial officials; senior provincial officials must obey their head of the zone; heads of the zones must obey the Imam and his Nayeab. This is a religious duty if [the order] is in accordance with shari'a (Clark 2011).

Anne Stenersen ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) har overfor Landinfo (senest i møte januar 2014) påpekt at lokale kommandanter har stor grad av frihet med hensyn til forvaltning og militære disposisjoner, samtidig som den sentrale ledelsen har god kontroll og styring over forhold som har avgjørende betydning, eksempelvis gjennomføring av større komplekse operasjoner. Landinfo mener at lite taler for at den sentrale posisjon som er gitt Quetta-shuraen og *The Imam and his Nayeab* (Imamen og hans nestkommanderere)³ rettslig, politisk/administrativt og militært (§§ 10, 12, 16, 17, 18, 33, 40 i Layha) blir fulgt opp i praksis. En kilde beskriver Taliban som fragmentert, og mener at kommandolinjene er for uklare til at ordre og signaler fra Quetta nødvendigvis blir implementert «på bakken» i Afghanistan. Kilden mener

² Se kapittel 1.2.

³ Det øverste lederskapet er omtalt som *The Imam and his Nayeab* (Imamen og hans nestkommanderere) i Layha. Mullah Omar hadde posisjonen *Amir al-Momineen* (de troendes leder), en posisjon den nye lederen, Mullah Akhtar Mohammad Mansour, ikke har overtatt. Mansour omtales om *Leader of Islamic Emirate of Afghanistan His Excellency, Mullah Akhtar Mohammad Mansur*, på Talibans hjemmeside (IEA 2015).

at lokale kommandanter har stor grad av selvstendighet i valg av aksjonsformer og prioriteringer (møte med internasjonal organisasjon i Kabul, november 2014).

Mangfoldet innenfor Taliban begrenser antagelig både muligheten og interessen for å implementere «politikk»:

It seems strikingly apparent that the Taliban organization has had severe problems with banditry, extortion, bribery and criminality within their ranks. [...] noted how some Afghans refer to the Taliban in Zabul province as the 'thief Taliban' (Johnson & DuPee 2012).

Det fremgår av det ovenstående at det er en rekke arbeidsforhold i Afghanistan som kan forstås som arbeid for internasjonale aktører, og at Taliban i prinsippet er imot alt slikt arbeid. Det såkalte nattbrevet fra Helmand illustrerer dette (se kapittel 3.3); «[...] those employees who work with Companies to stop working with them [...] If you do not stop, you are to blame yourself.»

Taliban har imidlertid neppe kompetanse eller organisasjonskapasitet til å ha en enhetlig tilnærming til «employees who work with Companies». Landinfo er heller ikke kjent med informasjon som tilsier at Taliban systematisk benytter etterretnings- og operasjonskapasitet for «disiplinering» (sanksjoner/hevn) overfor afghanere som arbeider for internasjonale organisasjoner. Landinfos inntrykk er samtidig at press mot denne gruppen og omfanget av faktiske angrep, er større, og mulighetene for disiplinering er bedre, i områder i sør og øst, hvor Taliban og deres samarbeidspartnere står sterkere. Den kjennskap Landinfo har, tilsier at Talibans tilnærming til afghanere som arbeider for internasjonale aktører, først og fremst er preget av tilfeldige, militærstrategiske og situasjonsbestemte forhold.

Taliban utøver antagelig oftere tilfeldig vold og målrettede angrep mot noen bestemte enkeltgrupper enn mot andre. Angrep skjer oftere på landsbygda i sør og øst. Lokalansatte rengjørere for en internasjonal NGO i Kabul er for eksempel antagelig i liten grad utsatt for trusler og faktisk vold fra Taliban, sammenliknet med tolker som arbeider i felt i Helmand. Det foreligger imidlertid ikke etterrettelig materiale som sammenlikner grupper.

Landinfo legger til grunn at graden av identifikasjon med internasjonale sikkerhetsstyrker og nærhet til konkrete sikkerhetsoperasjoner, har betydning for hvorledes Taliban vurderer og bruker trusler og vold. De som arbeider eller har arbeidet som tolker, skårer høyt på slik identifikasjon og nærhet; siden de er tilstede i møter mellom afghanere og internasjonale militære, deltar i relasjonsbygging, har ulike oppgaver av etterretningsmessig karakter og eksponeres i forbindelse med patruljering og trefninger.

3.3 TALIBANS HOLDNINGER TIL OVERLØPERE

Talibans standpunkt til aktivitet som organisasjonen oppfatter som støtte til eller arbeid for internasjonale oppdragsgivere, kommuniseres jevnlig. To såkalte nattbrev (*shab nameha*), ett fra Helmand og ett fra Zabul, anskueliggjør det som har vært kjernen i Talibans holdning til renegater siden 2001.

In the Name of God – Afghanistan Islamic Emirate – Helmand Province

Muslim Brothers: Understand that the person who helps launch an attack with infidels is no longer a member of Muslim community. Therefore,

punishment of those who cooperate with infidels is the same as the [punishment of] infidels themselves. You should not cooperate in any way – neither with words, nor with money nor with your efforts. Watch out not to exchange your honor and courage for power and dollar.

[...]

Islamic Emirate of Afghanistan

This is to warn all the teachers and those employees who work with Companies to stop working with them. We have warned you earlier and this time we give you a three days ultimatum to stop working. If you do not stop, you are to blame yourself (sitert i HRW 2006).

Landinfo mener at det ikke er grunnlag for å forstå slike generelle nattbrev som annonsering av «straffebestemmelser» og en oppfordring til «gode muslimer» (i denne sammenheng *mujahedin*) om å forestå straffefullbyrdelse. Nattbrev med generelle politisk-religiøst eller tradisjonelt-moralsk begrunnede adferds- og straffeanvisninger, er, slik Landinfo forstår disse, først og fremst et tiltak for å disiplinere befolkningen. De reaksjoner og straffebud som signaliseres er ultimate konsekvenser i tilfelle ikke den adferden Taliban anser som uønsket, justeres; underforstått «om dere fortsetter å ..., risikerer dere å bli drept, men om dere slutter...» Nattbrevene har således et siktemål tilsvarende de fleste truslers generelle formål; nemlig adferdsregulering. I lys av at Taliban har vist betydelig gjennomføringsvilje og -evne med hensyn til å bruke vold og å ta ut fiender, fremstår dette siktemålet tydelig.

Den siste versjonen av Layha, fra 2010, differensierer mellom ulike fiender. Flere bestemmelser signaliserer at samarbeid med de vantro og overløperi er meget alvorlig og medfører strenge straffer (Layha 2010), blant annet første seksjon, §§ 1 til 8, tredje seksjon, §§ 17 til 22 (om spioner»), og seksjon fire, §§ 23 til 26 (om kontraktører og leverandører). Muhammad Munir, jusprofessor ved International Islamic University i Islamabad, hevder at mange av bestemmelsene i Layha ikke er i tråd med islam, og påpeker:

Finally, in the 2010 edition of the Layha, contractors, suppliers, drivers, and personnel of security companies are treated as a different category from Afghan army officials. They face death whenever the Mujahideen are able to strike at them. On arrest the only punishment for them is death. In the new edition, authorization of execution has been placed in the hands of the Mujahideen, and otherwise of the district qadis (judges) (Munir 2011).

Enkelte har påpekt at de seneste retningslinjene kan være uttrykk for et mykere Taliban:

Code stipulations such as ‘protection offered to any government official, worker or contractor captured by the Taliban’, have been cited to suggest a ‘softer, kinder’ Taliban is not a new doctrine (Johnson & DuPee 2011).

Johnson og DuPee påpeker at slik beskyttelse ikke er uttrykk for nyorientering, men i tråd med pashtunwali og også en del av Layha i 2006.

Talibans menneskerettsovergrep er fremdeles omfattende:

Obscene battlefield atrocities, such as beheadings, the murdering of women and the mutilation of Afghans working for the government and North Atlantic Treaty Organization (NATO) forces are still occurring.

[...]

However, in practice, some Taliban have continued the practice of mutilating Afghan citizens, severing ears and noses, and often beheading Afghan villagers (including women) and security forces (Johnson & DuPee 2011).

Mye taler for at samme type virksomhet avleder ulike reaksjoner fra Taliban i ulike områder. Lokale forhold og relasjoner setter rammer for Talibans handlingsrom med hensyn til å «implementere» både Layha og eventuelle direktiver fra sentralt hold. Dette skaper stor usikkerhet i mange afghanske lokalsamfunn. I dokumentarromanen *Livets skole* beskrives de svært vanskelige avveiningene afghanere som er involvert i internasjonalt støttet virksomhet, fortløpende må foreta av den lokale situasjonen og Talibans holdninger (Solberg 2013).

4. KONKRETE ANGREP, TILTAK OG OVERGREP MOT LOKALT ANSATTE

Landinfo har valgt å bruke tolker som referanseramme for den videre drøfting av spørsmålene knyttet til reaksjoner mot sivile afghaneres arbeid for internasjonale aktører. Dette fordi tolkevirksomhet – sett fra Talibans ståsted – fasiliterer fiendens militære kapasitet og derfor er alvorlig. Det refererte nattbrevet fra Helmand illustrerer at dette er en aktivitet som kan være så alvorlig at den ekskluderer folk fra det muslimske fellesskap; «Understand that the person who helps launch an attack with infidels is no longer a member of Muslim community.» Den lokale informanten og tolkens status synes å ligge tett opp mot apostatens (jf. Landinfo 2013).

4.1 AKTIV TJENESTE

Afghanere som identifiseres med internasjonale sikkerhetstyrker, og i tillegg har nærhet til konkrete sikkerhetsoperasjoner, utgjør en gruppe som er ett av Talibans sentrale mål. Landinfo mener at den informasjon som foreligger, tilsier at tolker i aktiv tjeneste er svært utsatt og at de kan bli drept både i arbeid og på fritiden:

They have been branded "traitors" by the Taliban, which has said for years that it will kill any Afghans working for the NATO-led coalition.

[...]

Scores of Afghans working for foreign military forces have already been targeted by the Taliban. On November 14, in the latest such killing, the Taliban shot dead two Afghan interpreters working for NATO troops near Kabul. Their bodies were left next to their cars. There have been other killings and many others have received death threats warning them to quit their jobs or face a similar fate (Bezhan 2012).

Tolker i aktiv tjeneste har også blitt identifisert av Taliban og forsøkt «disiplinert» ved trusler:

There have been other killings and many others have received death threats warning them to quit their jobs or face a similar fate (Bezhan 2012).

Beskrivelsen fra 2012 er antagelig representativ for afghanske tolker i aktiv tjeneste for internasjonale sikkerhetsstyrker i Afghanistan, og i tråd med § 11 i Layha (Layha 2010).

UNHCR kategoriserer tolker under «Civilians Associated with or Perceived as Supportive of the ANSF or the IMF», en gruppe som organisasjonen holder frem som utsatt i sine retningslinjer til asyllandene for 2013 (UNHCR 2013, s. 34).

Det foreligger ikke tapstall for afghanere tilsluttet internasjonale styrker. Når det gjelder tolker, beskriver en artikkel på Radio Free Europe forholdene slik:

Afghan interpreters working for the NATO-led coalition force have been particularly susceptible to militant attacks. They are often sought out by militants, who have labeled them "spies" – the eyes and ears of the foreign "occupiers." At least 25 interpreters have been killed in targeted attacks over the past five years, according to the Afghan government, with many more injured (Bezhan 2012, Landinfos utheving).

Hvor mange afghanske tolker som opererte for internasjonale styrker frem til transisjonen i april 2014, er også usikkert, men det er tale om flere tusen; eksempelvis søkte over 12 000 afghanere⁴ om visum under et amerikansk program frem til 2014 (Klimas 2014), og en talsmann for britiske militære myndigheter har antydnet at nærmere 4000 lokale arbeidet for britiske styrker⁵ i perioden mellom 2001 og 2014 (Engelhart 2015).

4.2 AVSLUTTET TJENESTE

Landinfo har i de siste fire, fem år søkt informasjon hos en rekke uavhengige kilder, både i og utenfor Afghanistan, som kan belyse og eventuelt dokumentere Talibans etterretningsmessige og strafferettslige tiltak og hevninggrep mot enkeltindivider som av ulike årsaker har avsluttet en virksomhet som Taliban oppfatter som fiendtlig. Problematikken har i særlig grad vært knyttet til tolker.

En rekke kilder, herunder militære som har tjenestegjort i Afghanistan, fremsetter påstander om alvorlige overgrep mot tidligere tolker:

"Interpreters have become a very big target of the Taliban and Al-Qaeda," Rep. Adam Kinzinger (R-Illinois.) told Reason.com. "There's been a lot of beheadings of people that have worked with the West" (Smith 2014).

Landinfo har imidlertid ikke funnet dokumentasjon som kan peke i retning av at Taliban, eller andre opprørsgrupper, har et spesielt søkelys på å straffe tidligere «overløpere».

Det foreligger omfattende informasjon om påstander om trusler mot tidligere tolker fra Taliban. Informasjonen er ofte gitt av tolker i forbindelse med at de søker internasjonal beskyttelse eller fremsetter krav overfor tidligere oppdragsgivers myndigheter. Tidligere tolker har også stått frem offentlig, eksempelvis i forbindelse

⁴ Hvorav rundt 4000 skal ha vært tolker.

⁵ Ikke alle arbeidet som tolker.

med demonstrasjoner i Afghanistan (Matta 2014; Abé, Gebauer & Hammer 2013). Informasjon fra en tolk fra Kunduz er representativ for påstandene som fremsettes:

[...] hvordan de om og om igjen hadde fått beskjed fra Taliban om at de kom til å bli straffet fordi de var kollaboratører, de hadde samarbeidet med hedninger, Nazary, Jawad og de andre tolkene mottok stadig trusselbrev og drapstrusler over telefonen (Jensen & Hammer 2014).

Opplysningene i en artikkel fra Aljazeera om tolker som arbeidet for spanske tropper, er likeledes typiske:

We are terrified due to the constant threats from the Taliban. They say they'll kill us all for collaborating with the invaders," Gulam, who has a degree in Spanish language and literature from Kabul University, told Al Jazeera. He and his colleagues preferred not to disclose their full names for security reason (Zurutuza 2014).

Det foreligger informasjon om noen enkeltsaker hvor personer skal ha blitt drept etter å ha arbeidet for en internasjonal styrke, og hvor ugjerningen settes i forbindelse med det avsluttede arbeidsforholdet. En slik sak er referert i *Alt dette kunne vært unngått* (Jensen & Hammer 2014), og dreier seg om tolken Jawad fra Kunduz, som ble drept i november 2013, ni måneder etter at han sluttet som tolk for tyske styrker. En etterrettelig internasjonal kilde (diverse samtaler i 2010-2014) med et stort nettverk i alle provinser har registrert at liket av en sivilist ble funnet i Kunduz 24. november 2013. Offeret er registrert drept av «ukjente individer». Kildens konkrete informasjon gjelder ikke nødvendigvis den omtalte tolken, men kan illustrere at det hersker usikkerhet om gjerningsmenn og årsak i flere av de konkrete enkeltsakene som er kjent for Landinfo. Dette gjelder også i denne saken. Drapet på Jawad ble omtalt i Spiegel Online i desember 2013, hvor familien hevder at Taliban stod bak drapet, og:

[...] have a message for the German government: When the foreigners came to Afghanistan, we thought they would bring peace and democracy. We thought they would help us. We had no idea that it would end this way. What sort of a peace is this?" And now, says Nazim, all of Wafa's relatives are in danger. He wants Germany to accept all 20 members of the family (Abé, Gebauer & Hammer 2013).

Tyske myndigheter, som på sin side åpenbart kan ha grunner til å tilbakeholde og «farge» informasjon, antyder at drapet ikke kan knyttes til hans arbeid for tyske styrker:

German military officials investigated Wafa's case immediately after his death, and very quickly concluded that the Taliban could not have committed the murder [...] the officials point out that Islamists normally do not strangle their victims. The report notes that Wafa had started working in his father's jewelry shop after he had stopped working for the Bundeswehr, and that people in that line of business happen to live a dangerous life. The German officials also note that the Taliban has not claimed responsibility for the murder (Abé, Gebauer & Hammer 2013).

En artikkel fra Vice News omtaler en tolk som har blitt truet og skadet av Taliban. Informasjonen fremstår som uklar hva angår ugjerningsmenn og hensikt. Gjerningsmennene omtales slik:

The men were strangers to him, but their invective of choice — "Englishman! Englishman!" — made clear that they knew who E was, or at least who he had worked for (Engelhart 2015).

Volden tolken hevder å ha vært utsatt beskrives som ikke å være avsluttet:

The two men shouted for E to stop, and he did. After a few moments, one of them shot E in the leg. Then they beat him — until a third man, who had been watching from afar, told them to stop. "It's fine," the watcher said. "That is enough for him, for now." (Engelhart 2015).

Tolken hevder at hans virke for britiske styrker, som ble avsluttet i 2012, gjør at han er i fare og at han ikke lenger kan oppholde seg i Afghanistan (Engelhart 2015).

The Guardian refererer en tolk som hevder han har blitt angrepet, og at Taliban truet med å drepe ham og skade familien hans. Han opplyser at hans tette kontakt med lokalbefolkningen i Helmand gjorde at han ble identifisert som kollaboratør (Gayle 2015).

Det foreligger også informasjon om at Taliban hevner tidligere tolkers familie, inkludert barn:

When Sayed Shah Sharifi's family heard that distant relatives had been killed in a roadside bomb attack, they decided to pay their condolences to the survivors. On the morning of May 13, seven of them set off from Kandahar [...]. As they reached an area local residents call "horror valley," their 4x4 vehicle hit a roadside bomb. Five were killed. Two were injured.

The improvised bomb was set up by the Taliban to punish Sharifi for once working as a combat interpreter for the Canadian military in Kandahar (Ghafour & Khushal 2013).

Lokalt ansatte innenfor sivil virksomhet (med forbindelseslinjer til militære organisasjoner), skal ha blitt drept av Taliban etter at arbeidsforholdet er avsluttet; eksempelvis drapet på Palwasha Tokhi;

The motive behind Palwasha Tokhi's mysterious murder remains unclear. Those close to her say she might have been killed because of her links with the German military, for which she had previously worked. The 27-year-old journalist was employed for six years by Bayan-e-Shamal media organization, which was set up by the German government in 2004. The organization has a website, a radio station, a print publication, and a television production company (Saifullah 2014).

I sine retningslinjer til asyllandene fra 2013, sier ikke UNHCR noe spesifikt om personer som har avsluttet sine oppdrag for internasjonale styrker eller andre internasjonale aktører (UNHCR 2013).

4.3 TILTAK OG SANKSJONER OVERFOR INTERNASJONALT ANSATTE AFGHANERE, INKLUDERT TOLKER

Det foreligger, som påpekt i kapittel 4.1, ikke tall for hvor mange tolker eller andre internasjonalt ansatte som er drept og skadet i aktiv tjeneste. Afghanske myndigheter skal i 2012 (antagelig november) ha opplyst at minst 25 var drept i målrettede angrep og at en rekke såret de fem foregående år, det vil si i perioden mellom 2007 og 2012 (Bezhan 2012).

Landinfo mener at det er gode grunner til å anta at ikke alle hendelser knyttet til tolker er registrert, blant annet fordi internasjonale styrker ikke gir opplysninger om skadde eller drepte sivile afghaneres funksjoner. En etterrettelig internasjonal kilde (diverse samtaler i 2010-2014) med et stort nettverk i alle provinser har registrert ulike sanksjoner og vold mot tolker i løpet av 2013:

- En konvoi av internasjonale styrker (IMF) og den afghanske hæren (ANA) ble angrepet av opprørere i Zawa Area, Khogyani, Nangarhar den 10. januar. Kamphandlingene varte i seks timer og en IMF ble drept, mens tre IMF og en ANA, samt en IMF-tolk ble skadd.
- Den 20. juni i Shalo Kot Area, Nari, Kunar ble en håndgranat kastet inn i hjemmet til en IMF-tolk og skadet fire av tolkens familiemedlemmer.
- I forbindelse med et opprørsangrep den 27. juli i landsbyene Naikan og Isakhel, Tagab, Kapisa ble to politimenn og en lokalt ansatt tolk såret.
- Fire IMF-soldater ble skadet og en tolk ble drept i Kakaran Area, Qalat, Zabul, da en patrulje kjørte på en veibombe den 26. august.
- I forbindelse med et angrep mot US Consulate Compound den 13. september i District 5 i Herat City, Herat, ble to politimenn, to ambassadeansatte tolker og seks vakter drept, mens over 30 andre ble skadet.

Registreringene i 2014 er også relativt begrensede og fraviker i liten grad registreringene i 2014, hva gjelder karakter og omfang:

- Den 22. mars ble en IMF-konvoi angrepet i Arab Laghar Area, Shah Wali Kot, Kandahar. Fire IMF-soldater og en afghansk tolk ble skadd.
- En IMF-konvoi ble angrepet i Nasarano Village, Khakrez, Kandahar den 28. april. En IMF-tolk ble skadd i angrepet.
- Den 6. mai ble en tolk sammen med to utlendinger arrestert av afghansk politi (ANP) i Kotal Onai Area, Jalrez, Wardak, sannsynligvis mistenkt for kriminelle forhold.
- Den 5. juni ble en IMF-konvoi utsatt for et granatangrep i Kharbin Area, Yosuf Khel, Paktika. To IMF-tolker ble drept og en IMF-soldat ble skadet.
- Den 9. juni, i Gaza Area, Arghandab, Zabul, ble ANA-/IMF-soldater angrepet i forbindelse med en «search operation». Fem IMF- og en ANA-soldat, samt en IMF-tolk ble drept.
- Den 25. juli ble en IMF-tolk skutt av «2 AOG members riding a motorcycle» i en basar i District 3, Ganj Area, Kandahar City, Kandahar.

De tolkene som er registrert som offer for konfliktrelatert vold, er så godt som alle drept eller skadd mens de var i aktiv tjeneste.

Bildet som avtegner seg på bakgrunn av den faktiske informasjon som foreligger, underbygges i noen utstrekning av vurderinger som ble gitt av en sentral kilde i Kabul allerede i 2010 (e-post mai 2010). Kilden påpeker at svært mange afghanere på en eller annen måte har hatt en ervervsmessig tilknytning til det internasjonale nærværet, og videre at et betydelig antall lokale tolker har vært knyttet både til den

sivile og den militære internasjonale innsatsen. Likevel er kilden ikke kjent med at disse er spesielt utsatt for represalier fra opprørsgrupperinger.

Kilden hevder også at:

[...] de fleste myndighetspersoner som blir utsatt for represalier fra opprørsgruppene enten har en symbolsk viktig posisjon eller har vist seg å utgjøre en trussel mot opprørsgruppene. Tolker er ikke i denne kategorien. Det er med andre ord lite trolig at opprørsgruppene vil bruke vesentlige ressurser på personer som ikke har hatt viktige posisjoner enten for det internasjonale militære nærværet eller afghanske myndigheter (E-post 2010).

Kilden utelukker imidlertid ikke at personer som har jobbet for internasjonale militære styrker kan bli trakassert, men mener altså at sannsynligheten for represalier fra opprørsgrupper mot tolker som har avsluttet sine arbeidsforhold er svært lav.

Landinfo kan ikke se at Taliban har tatt ansvar for konkret straffeeksersis overfor personer som har avsluttet sitt arbeid for internasjonale militære styrker, og heller ikke publisert eller foretatt seg noe som kan sette slike eventuelle straffereaksjoner inn i en meningsfull rettslig, politisk eller strategisk sammenheng.

Den kjensgjerning at det ikke foreligger dokumentasjon for at Taliban eller andre opprørere driver systematisk avstraffelse overfor personer som har samarbeidet med myndighetene eller utenlandske aktører *etter at samarbeidet er avsluttet*, kan – slik Landinfo ser det – ses som uttrykk for både grunnleggende politiske, kulturelle og religiøse forhold.

Politikk i Afghanistan handler i betydelig grad om posisjoner og alliansebygging, og det er tradisjon for og generelt bred aksept for reorientering og endring av lojalitet. I tiår har væpnede grupperinger i Afghanistan

[...] whether fighting for the government or for someone else, [...] often changed sides to join the one they believe is winning. Often, after a time, they switch back (Filkins & Sahak 2010).

Overgivelse og allianseskift står sentralt for Taliban, og bestemmelsene om overgivelse har en sentral plass i Layha. Muligheten for lojalitetsskifte er antagelig begrensede for personer eller grupper som har vært involvert i omfattende menneskerettighetsbrudd. På den annen side er det åpenbart at også personer som har vært ansvarlige for omfattende menneskerettsovergrep har blitt reetablert.

Paragraf 14 i Layha gir følgende retningslinje:

Those soldiers or police who surrender to the mujahidin or repent will not be killed, and if these soldiers bring some weapons with them or accomplish an achievement, then they should be praised (Layha 2010).

En historie fra Khogeyani illustrerer fenomenet:

In Khogeyani, a volatile area southwest of the capital, the entire police force on duty Monday morning appears to have defected to the Taliban side. A spokesman for the Taliban said the movement's fighters made contact with the Khogeyani's police force, cut a deal, and then sacked and burned the station. As many as 19 officers vanished, as did their guns, trucks, uniforms and food (Filkins & Sahak 2010).

Innenfor lokal, tradisjonell retts- og straffeorden, som pashtunwali, har straff ubetydelig allmen- og individualpreventiv funksjon. Den tradisjonelle rettsforvaltningen søker først og fremst å balansere forhold og å etablere eller reetablere relasjoner mellom grupper. Om det er skapt ubalanse og konflikt, er beklagelse, beskyttelse, nåde og tilgivelse, sentrale dyder. Det finnes flere eksempler fra nær afghansk historie hvor det er nærliggende å anta at den tradisjonelle rettsbevissthet har hatt betydning for hvorledes tidligere fiender og «renegater» har blitt behandlet. Både i kjølvannet av PDPAs fall i 1992 og Talibanregimets kollaps i 2001 ble mangfoldige tusen reintegrert i sine nærmiljøer. Det er bestemmelser i Layha som reflekter disse grunnleggende rettsprinsipper, jf. §§ 1 til 8 i kapittel 1 – «Issues related to the surrender of the oppositionists and giving them dawlat 6 [invitation]» (Layha 2010).

Forvaltningen av *hudud*-straffer i shariarett har et sterkt element av reintegrasjon av den villfarne (apostaten) og den som eventuelt har vært assosiert med andre (konvertitten); om han bare gir uttrykk for anger, unngår han dødsstraff (Landinfo 2013)

4.4 MØRKETALL

Når det gjelder Talibans tiltak og sanksjoner mot personer som har arbeidet for internasjonale organisasjoner, mener Landinfo at sannsynligheten for mørketall er relativt begrenset. De fleste av oppdragsgiverne, for eksempel militære organisasjoner, står under demokratisk kontroll. De afghanske arbeidstakerne innenfor denne sektoren av arbeidslivet, kommer fra miljøer som normalt både har nettverk og behersker kommunikasjonskanaler. Det reduserer antagelig sannsynligheten for at eventuelle overgrep ikke blir kjent. Afghanere som har hatt faglige stillinger og behersker engelsk, kommer antagelig oftere fra slike miljøer.

Landinfo mener at afghanske tolkers kompetanse, kommunikasjonsevne, deres jobbrelaterte nettverk og tilgang til pressen, begrenser sjansen for at alvorlige overgrep mot og drap av tidligere tolker ikke blir kjent.

Flere tusen tolker har fremmet søknader om visum eller beskyttelse til myndighetene i deres respektive oppdragsgiveres hjemland. Det er rimelig å anta at denne gruppen kan ha en strategisk interesse av at drap og overgrep mot tidligere tolker blir dokumentert og gjort kjent. Det har vært flere demonstrasjoner, blant annet i Kabul, hvor tolker har stått frem og gitt informasjon om sitt tidligere arbeid og fremsatt krav til sine tidligere arbeidsgivere. Den 30. august i 2014, i District 9, Masoud Square Area, Kabul City, holdt omlag 50 tolker en demonstrasjon med krav om at amerikanske myndigheter måtte utstede visum (internasjonal kilde i Kabul 2014).

4.5 REKRUTTERING, ARBEIDSSTED OG RELOKALISERING

NATO-landene har hatt ulik praksis for rekruttering av lokalt ansatte ved de militære basene. Enkelte har rekruttert selv, mens andre har benyttet rekrutteringsfirma. Ifølge den danske Udlændingestyrelsen mener ISAF at rekruttering av afghanere er en «sensitiv sak» (Udlændingestyrelsen 2012). Det kan være en av grunnene til at det er lite tilgjengelig informasjon om hvem som arbeider for ISAF, hvor mange og rekrutteringsprosedyrer.

En internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, 2012), som selv har utstrakt erfaring fra relokalisering av sivile afghanere som har individuelle sikkerhetsproblemer eller

er utsatt for trusler fra Taliban, hevder at relokalisering er svært effektivt for å forhindre sikkerhetsproblemer. Normalt har trusler lokal karakter, og følges ikke opp om aktiviteten opphører eller forsetter i et annet område (jf. kapittel 3.2). Erfaring fra virksomheter som ikke benytter relokalisering, viser at fortsatt arbeid medfører økt risiko for sikkerhetsproblemer, ifølge kilden.

Kilder med erfaring fra rekruttering av lokal arbeidskraft til internasjonale sikkerhetsstyrker legger ofte vekt på at lokalt ansatte ikke kommer fra det området hvor de skal operere, nettopp fordi det kan innebære økt sikkerhetsrisiko. Lokalt ansatte skal i minst mulig grad eksponeres i operasjonsområdet (samtale i Kabul, 2012). Landinfo mener at dette innebærer en tilpasning til et trusselbilde som er av lokal og situasjonsbestemt karakter.

4.6 BISTAND TIL TIDLIGERE LOKALT ANSATTE

Flere land som har vært representert militært i Afghanistan har etablert ordninger som åpner for å gi rettigheter til tidligere lokalt ansatte i de respektive landene. Moralske forpliktelser og gjenytelse har stått sentralt i ordskiftet i flere av disse landene. Enkelte, eksempelvis en lokal menneskerettighetsorganisasjon i Kabul (samtale, 2013), mener at det er et uriktig signal om framtidsutsiktene i Afghanistan å gi tolker oppholdstillatelse i vestlige land. Mange av tolkene er godt utdannet og kan bidra til gjenoppbyggingen av landet.

12 000 tidligere lokalansatte afghanere har søkt om innreise under et program for gjenbosetting i USA. Antall tolker som har fått visum under programmet har økt siden 2010, da 37 fikk visum, til ca. 700 i 2013 og 3500 i 2014. Omkring 9000 er innvilget innreise under programmet per 2014 (Klimas 2014).

Storbritannia har også et assistanseprogram⁶ for tidligere lokalansatte. Omkring 850 personer kvalifiserte til programmet, og per januar 2015 hadde 150 personer fått visum til Storbritannia. For å få innreise i Storbritannia må tidligere tolker bevise at de som et direkte resultat av ansettelsesforholdet til britiske styrker, er eksponert for en «significant and imminent threat [which] cannot be mitigated in country» (Engelhart 2015).

Ca. 280 afghanere som har tolket for australske styrker og deres nærmeste familier har fått opphold i Australia (Trembath 2014).

Noe over 100 tidligere lokalt ansatte i tilknytning til norske ISAF-styrken har søkt om beskyttelse i Norge. 23 har fått flyktningstatus (NRK 2015).

NATO kan ikke utstede visum til medlemsland. NATO-tolker har fått avslag når de har søkt om visum til USA med begrunnelsen at de har hatt kontrakt med NATO, ikke USA. Tolkene mener det er store sjanser for at Taliban har fått med seg at de arbeidet for NATO og opplyser at de har mottatt direkte trusler fra Taliban (Sarwar 2014).

Verken norske eller andre lands myndigheter har presentert informasjon eller dokumentasjon som underbygger eller kan indikere at Taliban eller andre opprørsgrupperinger har etablert et sanksjonsregime mot tolker som har avsluttet sine arbeidsforhold.

⁶ Forutsetning å ha hatt oppdrag per 19. desember 2012 og arbeidet i minst tolv måneder og ved frontlinjen. Mange tolker kvalifiserer ikke til dette.

4.7 AVSLUTTENDE KOMMENTAR

Det er i utgangspunktet vanskelig å avgrense arbeid for og bistand til internasjonal virksomhet i Afghanistan, men i lys av Talibans lite enhetlige praksis har det antagelig marginal betydning for de problemstillinger som er reist her. Utgangspunktet er at all tjeneste for det som Taliban på et gitt tidspunkt kan oppfatte som å representere det internasjonale nærværet, kan bli eksponert for vold, enten tilfeldige krigshandlinger eller mer målrettede kampanjer mot en konkret virksomhet. En skredder som tar oppdrag for internasjonale NGOer vil derfor – under uheldige omstendigheter – kunne rammes.

Omfanget av vold og trusler mot lokalt ansatte er avhengig av både av graden og karakteren av den internasjonale tilstedeværelse. En talsmann for politiet i Kunduz, Sayed Sarwar Hussaini, vurderer trusselbildet etter at tyske militære styrker trakk seg ut av provinsen, slik:

[...] the security situation in the province is troubling, but that threats from Taliban have lessened with the departure of German troops from Kunduz. He said the police have received no complaints from former employees of the Germans about death threats.

"There were threats when the foreigners were in Kunduz, but right now since the foreigners have left those threats don't exist anymore," he told The Associated Press in a telephone interview from northern Afghanistan (Faiez 2014).

Den informasjon som er presentert i dette notatet, synes langt på vei å avtegne et inntrykk i tråd med det bildet Hussaini tegnet av den urolige Kunduzprovinsen våren 2014.

All bistand til «de vantro» kan rammes, men de sivile tapstallene peker helt entydig i en retning; at nesten ingen av de sivile tapene kan knyttes til afghanere i særskilte posisjoner innenfor internasjonale organisasjoner. De fleste sivile blir drept som veifarende eller som offer for kryssild. Sivile tap sammenfaller først og fremst med konflikttaktivitet (UNAMA 2015). Tapstallene i tilknytning til militære trefninger og IED-er definitivt størst i sør og øst (UNAMA & UNHCHR 2015). I perioder i de seneste år er de største sivile tapene registrert i Nangarhar, Helmand, Kandahar og Ghazni (OCHA 2014).

4.7.1 Trusler mot tolker i tjeneste

Når det gjelder omfanget av trusler mot tolker, er ikke det kjent. Tilgjengelig informasjon peker imidlertid i retning av at tolker *i tjeneste* kan eksponeres for advarsler og utsettes for trusler. I forlengelsen av det fiendebildet det er redegjort for ovenfor, er det åpenbart at personer som tolker for militære aktører er et legitimt mål for Talibans vold.

Informasjonen om personer som yter eller har ytt tolketjenester korresponderer imidlertid med det generelle bildet. Tolker *i tjeneste* – især for militære oppdragsgivere – kan bli offer for målrettede voldshandlinger og bli drept; mange tolker har blitt drept i forbindelse med operasjoner. De fleste av voldshandlingene er imidlertid ikke rettet mot tolkene som enkeltpersoner eller gruppe, men et resultat av at den militære gruppen tolkene er en del av, er i væpnet konflikt med opprørere. Selv om det ikke kan belegges med tall, er det god grunn til å tro at tolker – relativt

sett – rammes hyppigere av konfliktrelatert vold, enn de fleste grupper øvrige lokalt ansatte i internasjonale organisasjoner. Det også grunn til å anta at tolker i aktiv tjeneste i områder hvor Taliban står sterkt og trefningene er hyppigere, eksempelvis i områdene i sør og øst beskrevet ovenfor, er eksponert for større risiko for å bli truet, rammet av krigshandlinger eller individuell målrettet vold, enn tolker i øvrige områder.

Generelt synes trusler og vold mot ansatte afghanere, oftest å være av lokal karakter, og relokalisering eliminerer normalt trusselen.

4.7.2 Trusler mot tidligere tolker

Det foreligger ikke dokumentasjon som tilsier at *tidligere tolker* er spesielt eksponert for målrettet vold initiert av Taliban eller andre opprørsgrupper. Det er imidlertid rapportert om enkelte tilfeller hvor tidligere tolker skal være identifisert, lokalisert og oppsøkt av Taliban, og at opprørerne skal ha vært i kontakt med, truet og endog utøvd vold mot denne kategorien tolker og deres familier. Landinfo kan imidlertid ikke se det foreligger dokumentasjon for at denne gruppen er mer utsatt for sanksjoner enn øvrige grupper lokale som tidligere har arbeidet for utenlandske aktører i Afghanistan. Talibans voldelige tiltak er i all vesentlighet rettet mot de grupper og de personer som til enhver tid representerer fienden.

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abé, N., Gebauer, M. & Hammer, A.S. (2013, 18. desember). Taliban revenge: The plight of Germany's Afghan staff. *Spiegel Online*. Tilgjengelig fra <http://www.spiegel.de/international/world/afghan-staff-of-germany-army-at-risk-from-taliban-revenge-a-939667.html> [lastet ned 2. august 2015]
- Bezhan, Frud (2012, 21. november). Afghans working with NATO-led forces fear for the future. *Radio Free Europe*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/afghans-working-with-nato-forces-fear-for-future/2477516.html> [lastet ned 3. september 2015]
- Clark, Kate (2011). *The Layha – Calling the Taleban to account. Appendix 1. The Taleban codes of conduct in English*. Kabul: Afghanistan Analysts Network. Tilgjengelig fra http://www.afghanistan-analysts.org/wp-content/uploads/downloads/2012/10/Appendix_1_Code_in_English.pdf [lastet ned 7. september 2015]
- Council on Foundations (u.å.). *Afghanistan*. Arlington: Council on Foundations. Tilgjengelig fra <http://www.cof.org/content/afghanistan> [lastet ned 5. august 2015]
- Dorransoro, Gilles (2009, 29. juni). *The Taliban's winning strategy in Afghanistan*. Washington D.C.: Carnegie Endowment. Tilgjengelig fra <http://carnegieendowment.org/2009/06/29/taliban-s-winning-strategy-in-afghanistan> [lastet ned 7. september 2015]
- Engelhart, Katie (2015, 16. januar). The Afghan interpreters facing Taliban death threats are taking Britain to court. *Vice News*. Tilgjengelig fra <https://news.vice.com/article/the-afghan-interpreters-facing-taliban-death-threats-are-taking-britain-to-court> [lastet ned 21. august 2015]
- Faiez, Rahim (2014, 6. mars). Ex-Afghan translators for German army fear attacks. *Yahoo News*. Tilgjengelig fra <http://news.yahoo.com/ex-afghan-translators-german-army-fear-attacks-155628146.html> [lastet ned 1. september 2015]
- Filkins, Dexter and Sahak, Sharifulla (2010, 1. november). Afghan police unit defects to Taliban, leaving burning station behind. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <http://www.nytimes.com/2010/11/02/world/asia/02afghan.html> [lastet ned 29. august 2012]
- Gayle, Damien (2015, 7. april). Afghan interpreter who worked with British army refused UK asylum. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/uk-news/2015/apr/07/afghan-interpreter-british-army-refused-uk-asylum> [lastet ned 4. august 2015]
- Ghafour, Hamida & Khushal, Bismillah (2013, 21. mai). Afghan interpreter's family killed by Taliban near Kandahar. *TheStar.com*. Tilgjengelig fra http://www.thestar.com/news/world/2013/05/21/afghan_interpreters_family_killed_by_taliban_near_kandahar.html [lastet ned 6. august 2015]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2006, 10. juli). *Lessons in terror. Attacks on education in Afghanistan*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/es/node/11295/section/2> [lastet ned 8. august 2015]
- ICNL, dvs. The International Centre for Not-for-Profit Law (u.å.). *Afghanistan*. Kabul: ICNL. Tilgjengelig fra <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un-dpadm/unpan044373.pdf> [lastet ned 3. juni 2015]
- ISAF, dvs. International Security Assistance Force (2011, 3. februar). *Troop contributing nations*. Kabul: ISAF. Tilgjengelig fra http://www.nato.int/isaf/placemats_archive/2011-02-03-ISAF-Placemat.pdf [lastet ned 8. august 2015]

- Jensen, Carsten & Hammer, Anders Sømme (2014). «*Alt dette kunne vært unngått*» – *En reise gjennom det nye Afghanistan*. Oslo: Press.
- Johnson, Thomas H. & DuPee, Matthew C. (2012, 16. februar). Analysing the new Taliban Code of Conduct (Layeha): an assessment of changing perspectives and strategies of the Afghan. *Central Asian Survey* 1(31), 77-91. Tilgjengelig fra <http://dx.doi.org/10.1080/02634937.2012.647844> [lastet ned 15. august 2015]
- Klimas, Jacqueline (2014, 8. desember). Visas set for 4,000 Afghan interpreters who helped U.S., but many left behind. *The Washington Times*. Tilgjengelig fra <http://www.washingtontimes.com/news/2014/dec/8/visas-set-for-4000-afghan-interpreters-who-helped-/?page=all#!> [lastet ned 29. august 2015]
- Landinfo (2013, 4. september). *Afghanistan: Situasjonen for kristne og konvertitter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/2476/1/2476_1.pdf [lastet ned 27. april 2015]
- Landinfo (2015). *Afghanistan: Taliban - organisasjon, kommunikasjon og sanksjoner*. Oslo: Landinfo.
- [Layha] (2010, 29. mai). *Layha - Islamic Emirates of Afghanistan: Code of Conduct*. S.l.: Islamic Emirates of Afghanistan.
- Mallett, Richard (2014, 13. mars). Afghanistan in transition: will small businesses survive? *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2014/mar/13/afghanistan-troops-departure-economy-aid> [lastet ned 9. juli 2015]
- Matta, Bethany (2014, 1. oktober). Hundreds of Afghan translators, who took risks to aid US war efforts, accuse US of renegeing on pledge to help them. *Aljazeera*. Tilgjengelig fra <http://america.aljazeera.com/articles/2014/10/1/afghan-translatorsprotest.html> [lastet ned 8. mai 2015]
- Munir, Muhammad (2011, mars). The Layha for the Mujahideen: an analysis of the code of conduct for the Taliban fighters under Islamic law. *International Review of the Red Cross* 88I(93), 1-40. Tilgjengelig fra <https://www.icrc.org/fr/assets/files/review/2011/irrc-881-munir.pdf> [lastet ned 8. september 2015]
- NRK (2015, 7. januar). *Muradi deltok i høring om afghanske kamptolker*. NRK. Tilgjengelig fra <http://www.nrk.no/sorlandet/muradi-deltok-i-horing-om-afghanske-kamptolker-1.12135502> [lastet ned 7. september 2015]
- OCHA, dvs. Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2014, 26. november). *2015 Humanitarian needs overview Afghanistan*. Kabul: OCHA. Tilgjengelig fra <https://www.humanitarianresponse.info/system/files/documents/files/Afghanistan%20HRP%202015%20HNO%20Final%2024Dec2014.pdf> [lastet ned 11. august 2015]
- Roggo, Bill (2012, 2. mai). Taliban announce start of Al Farooq spring offensive. *Long War Journal*. Tilgjengelig fra http://www.longwarjournal.org/archives/2012/05/taliban_announce_beg_1.php [lastet ned 14. august 2015]
- Saifullah, Masood (2014, 18. september). NATO's Afghan employees fear for their lives. *Deutsche Welle*. Tilgjengelig fra <http://www.dw.de/natos-afghan-employees-fear-for-their-lives/a-17933478> [lastet ned 4. juni 2015]
- Sarwar, Mustafa (2014, 26. mai). In Afghanistan, no visas for Nato Interpreters. *Gandhara*. Tilgjengelig fra <http://gandhara.rferl.mobi/a/25399112.html#> [lastet ned 8. september 2015]
- Smith, Allan (2014, 24. juli). The horrifying story of what is happening to former US interpreters in Afghanistan. *Business Insider*. Tilgjengelig fra <http://www.businessinsider.com/former-interpreters-threatened-2014-7> [lastet ned 7. august 2015]

- Solberg, Kristin (2013). *Livets skole*. Oslo: Aschehoug.
- Trembath, Brendan (2014, 18. mars). Afghan interpreters who worked alongside coalition troops are being resettled in Australia. *ABC News*. Tilgjengelig fra <http://www.abc.net.au/news/2014-03-11/afghan-translators/5313602> [lastet ned 4. august 2015]
- Turse, Nick (2010, 11. februar). The 700 military bases of Afghanistan – After nearly a decade of war, close to 700 U.S., allied, and Afghan military bases dot Afghanistan. *Foreign Policy in Focus*. Tilgjengelig fra http://fpif.org/the_700_military_bases_of_afghanistan/ [lastet ned 8. august 2015]
- UNAMA, dvs. United Nations Assistance Mission to Afghanistan. (2015, august). *Afghanistan – Midyear report 2015: Protection of civilians in armed conflict*. Kabul: UNAMA. Tilgjengelig fra http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/2015/PoC%20Report%202015/UNAMA%20Protection%20of%20Civilians%20in%20Armed%20Conflict%20Midyear%20Report%202015_FINAL_%205%20August.pdf [lastet ned 19. august 2015]
- UNAMA & UNHCHR, dvs. United Nations Assistance Mission to Afghanistan & United Nations Office of High Commissioner of Human Rights (2015, februar). *Afghanistan – Annual report 2014: Protection of civilians in armed conflict*. Kabul: UNAMA & UNHCHR. Tilgjengelig fra <http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/2015/2014-Annual-Report-on-Protection-of-Civilians-Final.pdf> [lastet ned 4. august 2015]
- UNHCR, dvs. UN High Commissioner for Refugees (2013, 6. august). *UNHCR eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Afghanistan*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/51ffdca34.html> [lastet ned 5. august 2015]
- Zurutuza, Karlos (2014, 15. januar). Spain's hunted Afghan interpreters. Dozens of translators who worked with Spanish troops now on the run as government leaves visas in limbo. *Aljazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2014/01/spain-hunted-afghan-interpreters-201411311214818244.html> [lastet ned 4. august 2015]

Muntlige kilder

- E-post, anonym kilde, 25. mai 2010.
- Diverse samtaler og e-postutveksling med internasjonal organisasjon i Kabul i perioden 2010-2014.
- Samtaler, internasjonale organisasjoner, Kabul november 2012 og november 2014.
- Anne Stenersen, Forsvarets forskningsinstitutt. Møte i Landinfo, januar 2014